

EL CONSOL DE LA HISTÒRIA

A mi m'agraden els testimonis d'un temps fosc, dolorós, ple de secrets, de vegades vergonyosos: les ferides de la Guerra Civil. Aquest voler recuperar la memòria no és un acte nostàlgic, sinó una font de coneixement. És important recordar perquè gràcies als records sabem d'on venim, qui van ser els que ens van precedir, que és essencial per saber qui som i què volem ser. No hem d'oblidar mai d'on venim. Només la memòria ens pot salvar de nosaltres mateixos. La memòria, també és un acte de misericòrdia, un espai en què intentem acollir tot allò que va a la deriva, com el món dels desapareguts, dels morts, dels que van viure abans que nosaltres, aquest món del què poc o res en sabem.

¿I tot això per què, si podríem ocupar-nos només del present que ens ha tocat viure? És absurd, perquè aquest present no ha sortit per generació espontània, algú ens ha donat la vida, no només biològica sinó també les paraules, els somnis, els anhels... Ens han estat donats per altres, i és un acte de justícia recordar-se dels que ens han precedit i establir-hi un diàleg. I així ho vaig fer en les Jornades Arnau Estella de l'any 2019 i anteriors.

Avui en un món globalitzat necessitem, cada vegada més, la cultura, la nostra cultura més pròxima perquè la cultura és memòria. És un record viu. La cultura és un record que té el poder d'il·luminar el present, perquè en el fons l'ésser humà és el mateix, i això ens permet llegir testimonis d'aquells temps passats i sentir que aquella lectura és actual, que no llegim com un acte de recopilació arqueològica sinó buscant coses que ens toquen i buscant allò que ens serveixi per viure la nostra vida.

Des de fa uns anys se m'ha anat incrementant el meu interès per la Guerra Civil i, sobretot, l'interès per la postguerra. La postguerra és un tema que tinc posat dins. Jo no vaig viure la guerra, però els meus pares i els meus avis, sí; i estava molt present en la meva infància, pel poc que els meus pares m'explicaven i per tot el que es callaven, que era molt. Una guerra civil enfronta veïns i als pobles petits se sap tot, i per poder conviure cal arribar a una mena de pacte de silenci, la qual cosa no significa oblidar. Hi ha coses que no s'obliden, però hi ha silencis que quan ets un nen et fan preguntar-te que hi ha al darrere. És un silenci, molt literari, perquè quan algú tanca una porta i no et deixa veure el que amaga surt la pregunta de què hi ha allà, et ve el desig de trobar la clau i entrar-hi d'amagat. Sempre que em faig preguntes sobre aquell temps, aquestes preguntes contenen el germen d'una història, i la literatura és això. La postguerra va durar molt i la meva generació n'és filla i m'interessa des del punt de vista existencial indagar-hi, i no crec que estigui de més fixar-me en aquell temps i

preguntar-me què va passar. Encara més en aquest nostre país en què durant la Transició es va fer, pel desig de reconciliació, un pacte molt generós de silenci i tothom (tots els grups polítics) va estar d'acord que més valia no tocar determinats temes per fer possible l'aparició d'un nou règim com el que ara tenim, la "democràcia".

Aquella operació potser va ser necessària en aquell moment i va tenir èxit, perquè el país ha canviat espectacularment, però ara que la "democràcia" està consolidada ha arribat el moment de parlar de tot allò que es va callar i es va fer callar.

L'ésser humà té la necessitat que la seva història sigui explicada, com deia *Hamlet*, per si pot servir-li a algú d'ajuda. Els llibres que llegeixo d'aquesta temàtica parlen de vides que van quedar estroncades. Els fets que van passar durant i després de la guerra van estroncar moltes vides i van fer un mal enorme. Aquests llibres que ara surten a la llum són actes poètics de justícia en parlar d'aquelles vivències que molts no vam viure en aquells moments.

Acabo remuntant-me, jo també, a un temps boirós, a un poble, Bonastre, on tot se sabia però no es deia, o es deia a mitja veu, amb situacions a prop del grotesc i una ambigüïtat que si jo ara volgués prendre partit...encara només en podria prendre una mica, però no gaire, per si de cas.

Joan Vilaseca i Figueras
8 de maig del 2021

Nota:

Introducció a la conferència

"LA FOSSA COMUNA AL CEMENTIRI DE BONASTRE"